

ב"ה, מוצאי שבת-קודש פ' נצבים-וילך
כ"ה אלול,
שבת סליחות, ה'תשמ"ז
שנה השביעית, שבת להוי',
ברוקלין, נ.י.

אוצר החכמה

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

אוצר החכמה

שלום וברכה!

כהמשך למכתב מיום ערב שבת-קודש ח"י אלול, שבו דובר על חשבון-צדק של חודש אלול — ועם כניסתנו לשבוע של ראש-השנה — הרי עתה הזמן המתאים להתבונן בעניני ראש השנה, כפי שהם קשורים עם החשבון ועם מסקנותיו,

ובמיוחד כיוון שהחשבון-צדק של חודש אלול, הרי נוסף על כך שהוא לשם השלמת העבר, הרי הוא גם, ובמיוחד, לשם העתיד, כדי שעבודת ה' של ראש-השנה, ושל השנה הבאה בכלל, תהיה בשלימות המלאה.

* * *

בקשר לראש-השנה — החג של „יום הולדת“ העולם („זה היום תחלת מעשיך“) — ידועה השאלה: היום הראשון של מעשה בראשית היה הרי יום כ"ה באלול — ומדוע נקבע ראש השנה ליום א' תשרי, יום הששי של מעשה בראשית?

מוצאי שבת-קודש פ' נצבים-וילך, כ"ה אלול, שבת סליחות: ראה הערות למכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשד"מ בתחלתו (לקו"ש חכ"ד ע' 147). וש"נ.
סליחות: פעולת ימי הסליחות לאחר העבודה בימי אלול הקודמים — ראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"י יג. וש"נ.
שנה השביעית, שבת להוי': בהר כה, ב"ד.
לשבוע של ראש-השנה — הרי עתה הזמן המתאים: ראה מכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשמ"ה (לקו"ש חכ"ט ע' 521) הערה ד"ה אין די לעצטע טעג פאר ר"ה.
זה היום תחלת מעשיך: תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א. וראה גם ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג בתחילתה. המצויין להלן בהערה ד"ה היום הראשון.

השאלה: לקו"ת נצבים מז, ג. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתמ. אוה"ת נצבים ע' א'רמב. א'רמט. א'רנד. ועוד. ד"ה והענין כו' זה היום תרנ"ד (ע' יג). ועוד. רד"ה זה היום תרפ"ד, תש"ד, תש"ט. ועוד.
היום הראשון של מעשה בראשית . . כ"ה באלול: ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחודש השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחודש השביעי (רמז תשפב). תוד"ה לתקופות — ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. וראה גם ר"ן (הובא בחדא"ג מהרש"א) לר"ה טז, א.

הסבר לכך ניתן בתורה, שהיא "תורה אור"; כיון שעם בריאת האדם הושלמה לגמרי כל הבריאה — הרי יום בריאתו של האדם הוא יום בריאת המציאות כולה כיחידה אחת בשלימותה, במיוחד כיוון שהאדם הוא הנברא השלם ביחס לכל הנבראים.

ליתר פירוט בכל האמור:

ביום ראשון לבריאה, הראשון בשבעת ימי בראשית, אז — "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", כפי שחז"ל מפרשים פסוק זה שביום הראשון נברא הכל ("את השמים — לרבות תולדותיהם, ואת הארץ — לרבות תולדותי"), דבר המבטא את גדלות הקב"ה, כאמור: "מה רבו מעשיך, ה'", "מה גדלו מעשיך, ה'".

יתר על כן: דווקא ביום הראשון של מעשה בראשית היה הענין של "ברא", בריאה יש מאין, לעומת זה בימים שלאחר מכן הענין הקב"ה לנבראים את צורתם (במובן הרחב של "צורה" — יצירה), ועיצוב מוגמר (עשיה, מלשון: "תיקון") לכל נברא ביומו הקבוע, כמוסבר על-ידי מפרשי התורה.

הסבר לכך: ראה גם רבינו בחי עה"פ בראשית א, יג (ד"ה ויש לך לדעת). חדא"ג מהרש"א לר"ה כז, א. לקו"ת שם מז, א. מז, ג. אוה"ת שם ע' ארמט. אירנד. ובכ"מ. מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ט (לקו"ש ח"ט ע' 454). מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשמ"ג (לקו"ש חכ"ד ע' 627). וש"נ. תורה אור: משלי ו, כג.

עם בריאת האדם הושלמה לגמרי כל הבריאה: ראה חדא"ג מהרש"א שם (כז, א): האדם ה' תכלית של כל הבריאה וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם ונקרא ר"ה תחלת מעשיך שהאדם הוא עיקר המעשים. ובבחי שם: אדם שהוא תשלום הבריאה וגמר הכל. ובזח"ג מח, סע"א: ותאנא כיון דנברא אדם אתתקן כולא וכל מה דלעילא ותתא וכולא אתכליל באדם. וראה לקו"ש חכ"ד שם הערה ד"ה דער מענטש כו'.

הנברא השלם: ראה הערה הקודמת. ועוד. ובזח"א לר, ב: דכד בעא קוב"ה למברי אדם אזדעועו כל עילאין ותתאין (נתבאר בלקוטי לוי"צ לזח"א שם — ע' ח). וראה עבודת הקודש ח"ג (חלק התכלית) פ"ג"ד. וראה (אודות חכמת אדה"ר) לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סרמ"ד (נח, ג ואילך). או"ת ד, סע"ב ואילך (בהוצאת קה"ת תשמ"מ ואילך — סי' יד).

בראשית . . הארץ: בראשית א, א.

כפי שחז"ל מפרשים: פרש"י עה"פ שם, יד. שם, כד.

את השמים . . תולדותי: לשון פרש"י עה"פ שם, יד.

מה רבו . . מה גדלו: תהלים קד, כד. שם צב, ו.

"ברא", בריאה יש מאין: ראה רמב"ן עה"פ בראשית א, א: ואין אצלנו בלשון הקודש בהוצאת היש

מאין אלא לשון ברא.

הענין . . לנבראים את צורתם . . יצירה, ועיצוב מוגמר (עשי, מלשון: "תיקון"): ראה סה"מ תרצ"ט ע' 223 (ובכ"מ): דכל דבר כשבא לידי גמר מלאכתו, הגה זהו תיקונו, והן ג' מדרגות בריאה יצי' עשי, דבריאה הוא ראשית התחדשות היש, והוא החומר, ויצירה הוא הצורה, ותיקון הוא עשי'.

בימים שלאחר מכן . . ועיצוב מוגמר (עשי, מלשון: "תיקון"): ראה פרש"י עה"פ (שם, ו) ויעש אלקים את הרקיע: תקנו על עמדו, והיא עשייתו, כמו ועשתה את צפרני' (תצא כא, יב).

לנבראים: לבד הנבראים השייכים במיוחד ליום ראשון, וכמרוז"ל בזה (חגיגה יב, א).

והרי בענין זה של בריאה יש מאין בא לידי ביטוי כוחו הבלעדי של הקב"ה. אשר רק הוא, יתברך, יכול לברוא יש מאין, אבל לאחר כל זה — תכלית השלמות של הבריאה הושגה על-ידי האדם, ויברא אלוקים את האדם גו".

* * *

מהקטע הזה

הסבר הדבר:

החידוש של היום הששי למעשה בראשית הוא שביום זה הכתיר אדם הראשון את הקב"ה למלך, ודרש והשפיע שכל הבריאה תכיר ותקבל על עצמה את מלכותו של בורא העולם, על ידי קריאתו: „בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו", ואז — „ה' מלך גאות לבש".

בכך מתבטא הבדל יסודי בין היום הראשון למעשה בראשית (כ"ה אלול) לבין ראש-השנה (היום הששי למעשה בראשית):

בראשית הבריאה באה לידי ביטוי גדלותו של הקב"ה בענין של ריבוי. הכמות המרובה של הנבראים שנבראו אז, „מה רבו מעשיך" ו„מה גדלו מעשיך", כאמור; ואילו אדם הראשון, בהכתירו את הקב"ה למלך על כל פרטי הבריאה, חידש את הנקודה של מלכות ה', ושל אחדות, משמעות המושג „הכתרת המלך" היא — השלטה מוחלטת של המלך, כפי הביטוי הידוע: „הוא הכל", עד שלא נראים הבדלים שבהם שונה איש מרעהו, משום שקיים רק דבר אחד: המלך,

ומשום כך אומרים על ראש-השנה, יום בריאת האדם: „זה היום תחלת מעשיך", שכן בכך מתבטאת שלימות הבריאה, שבכל ריבוי פרטי הבריאה תוחדר הנקודה של מלכות ה' כנקודה אחת ואחידה, קבלת ה' כמלך,

רק הוא יתברך יכול לברוא יש מאין: אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב). לברוא „יש מאין": בכל רגע ממש, תמיד כל הימים, כפי הבעש"ט (תניא שער היוה"א בתחלתו. וראה רמב"ם בתחלתו עיי"ש).

ויברא . . האדם: בראשית א, כז. לשון בריאה בלה"ק שייך גם ביש מיש כבריבוי מקומות בתנ"ך. קריאתו: בואו . . עושנו: זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ז (צ, ב). וראה אוה"ת וארא ס"ע רלו ואילך.

בואו . . עושנו: תהלים צה, ו.

ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א. אמרו אדם ביום שנברא כשהמליך אותו וכל הבריות אתו (פרקי דר"א פ"א). ועד שהוא שירו של כל יום ו' בשבוע (ר"ה לא, א. תמיד בסופה).

הביטוי הידוע: „הוא הכל": פרש"י עה"פ חוקת כא, כא. וראה תנחומא חוקת כג. במדבר"ר פ"ט, כח. ראש השנה . . הנקודה של מלכות . . העולם כולו: ראה כהנאריז"ל (דלר"ה) בארוכה דבר"ה הוא בנין המלך. ובסידור עם דא"ח שזהו מנקודת הראשונה (ע"ד יש מאין) ועד לסוף כל דרגין וכל

הפרטים.

דבר זה קשור עם יחודו של האדם, כפי שהכתוב אומר: „הן האדם הי' כאחד ממנו” — „אדם” על שם „אדמה לעליון”, עד שנשמתו (בשלימותה) נקראת בשם „יחידה”, משום שהיא מאוחדת עם „יחידו של עולם” (וכן — „יחידה לייחד”), ולפיכך מתגלית האחדות דווקא על-ידי האדם, המכתיר את הקב"ה כמלך ישראל („תמליכוני עליכם”) וכמלך העולם („מלוך על העולם כולו”).

* * *

שתי הנקודות הנזכרות, נקודת הריבוי של תחילת הבריאה ונקודת האחדות של גמר הבריאה (יום בריאת האדם), נמצאות גם ב„עולם קטן — זה האדם”, ויתר על כן — הדבר מצוי גם בחיי יום יום:

כאשר אדם מתעורר משנתו רואה הוא עולם גדול, עם פרטים רבים. לאחר מכן, במשך כל היום, הוא עוסק בענינים מסוגים שונים, שבכולם הוא עובד את ה', „כל מעשיך לשם שמים”, ו„בכל דרכיך דעהו”, איש איש לפי סדר חייו.

בשעה שהוא מגיע לסיום היום, לפני שהוא נרדם, הוא עושה סיכום ו„סך הכל” של כל היום ככל שהדבר קשור אליו, והוא לוקח את הפנימיות והחיוניות של הכל („רוחי”) ומוסרן לה' בפקדון, כנקודה אחת. דבר זה בא לידי ביטוי בנקודה אחת ויחידה: „בידך אפקיד רוחי”, כאשר הוא עושה את כל יומו על כל אשר עשה במהלכו, לפקדון ומפקידו בידי הקב"ה.

* * *

הן האדם הי' כאחד ממנו: בראשית ג, כב. ב"ר פכ"א, ה („כחידו של עולם”). וראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.

כאחד ממנו... יחידה: ראה מגלה עמוקות אופן קעה.

אדם על שם אדמה לעליון: עש"מ (לרמ"ע מפאנו) מאמר אם כל חי ח"ב סל"ג (קצג, ב). של"ה ג, א. כ, ב. שא, ב. ובכ"מ. עבודת הקודש ח"א (חלק הייחוד) פ"ז ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קכב. וש"נ.

יחידה: ראה ב"ר פ"ד, ט; דב"ר פ"ב, לו: חמשה שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה ח"י יחידה. וראה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ה ובהערה 37 שם. תודה עד אחת — מנחות יח, א. וראה ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א (הובא בלקו"ת ראה כז, א. ובכ"מ): יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלקות כו' וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנק' יחידה.

יחידה... שהיא מאוחדת עם יחידו של עולם: ראה לקו"ת פ' ראה כה, א.

יחידה לייחד: פיוט הושענות („אום אני חומה"). — יחידה עושה ומגלה היחיד דלמעלה.

מלך ישראל: ישעי' מד, ו, מפסוקי מלכיות בתפלת מוסף דר"ה.

תמליכוני עליכם: ר"ה טז, א. לד, ב.

מלוך על העולם כולו: תפלת העמידה דר"ה (ברכת „אלקינו כו' מלוך כו'").

עולם קטן — זה האדם: תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ

ספלא. לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו ע' קכו.

כל מעשיך לשם שמים ובכל דרכיך דעהו: אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה בהנסמן במכתב

הקודם הערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים (לעיל ע' 319).

בידך אפקיד רוחי: סיום קריאת שמע שעהמ"ט, מתהלים לא, ו.

שתי הנקודות האמורות מודגשות יותר בשנה זו, שנת השמיטה, ובמיוחד בסיומה, המוליך ומכין לקראת השנה הבאה, שנת הקהל, כאשר "מקץ שבע שנים גוי הקהל את העם גוי".

היעד של שתי המצוות, הן של שמיטה והן של הקהל, הוא לגלות ולהביע את מלכות הקב"ה:

פרטי המצוות של שמיטה — הן האיסור לעסוק בעבודת האדמה ("שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור") והן העובדה שהפירות הגדלים בשנת השמיטה הן הפקר לכל — מוכיחים כי "הכל ברשות אדון הכל", שהקב"ה הוא האדון של השדה וכו' שלו (של האדם) והאדון של כל אשר בעולם. כך גם מצות הקהל באה — "למען (להביא) ישמעו . . ויראו את ה' אלקיכם".

ברם, קיים שוני עיקרי ביניהן:

הציווי של מצוות שמיטה מופנה לכל יחיד בנפרד: "שש שנים תזרע שדך גוי ובשנה השביעית שבת שבתון . . שדך לא תזרע גוי". כל יחיד חייב להיות חדור הכרה שהשדה הפרטי שלו, ורכושו בכללותו, הם "ברשות אדון הכל".

כיון שההכרה היא של כל יחיד לעצמו, והרי "אין דיעותיהן שוות", ובמיוחד כשהדבר אמור ביחס לשדה וכו' הפרטי של האדם, יש בה פרטים רבים והבדלים. אין ההכרה זהה ואחידה בכל.

לעומתה מצות הקהל היא להיפך. תוכנה של "הקהל" הוא — אחדות:

מכאן

שנת הקהל: ראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי שנה זו, ובהנסמן בהערות שם. מקץ שבע שנים גוי: וילך לא, יו"ד ואילך. וראה פרש"י עה"פ שם, יו"ד. לקו"ש חכ"ד שיחה א' לפ' וילך (ע' 197 ואילך). פרטי המצוות של שמיטה: בהבא להלן ראה גם שיחה הנ"ל ס"ח ואילך (לקו"ש שם ע' 202 ואילך), ובהנסמן שם. שמיטה . . האיסור . . בעבודת האדמה: ראה ל"ת (טעמי המצוות) להאריז"ל פ' בהר. שער המצוות שם. סהמ"צ להצ"צ מצות קדושת שנת השביעית (דרמ"צ לה, א ואילך). שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור: בהר כה, ד. הפקר לכל: אפקעתא דמלכא (לשון הגמרא ב"מ לט, רע"א (ובפרש"י שם: מצות המלך). קו, א (ובפרש"י שם: המלך ביטלו מלזרעה כו'). קט, א (לגבי יובל). וראה לקו"ש ח"ז שיחה ב' לפ' בהר (ע' 286 ואילך).

"הכל ברשות אדון הכל": חינוך מצוה שכת. וראה חינוך מצוה פד. מצות הקהל: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רלט ואילך. למען . . ישמעו . . אלקיכם: וילך לא, יב. שש שנים תזרע . . לא תזרע: בהר שם, ג"ד. אין דיעותיהן שוות: ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. אדר"נ פ"ד, ו. מסכת דרך ארץ רבה

פ"ט. תנחומא פינחס י'

מקהילים את כל העם, האנשים והנשים והטף, בקהל אחד. גם פרשיות התורה נקראות לפני כל ישראל במגמה להשפיע על כל השומעים את אותה הנקודה: "ליראה את ה'", וכפי שהרמב"ם מסביר שאפילו אלה שאינם מבינים את הקריאה של "הקהל" — "חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה כו' כיום שניתנה בו בסיני כו' בכוונה גדולה יתירה כו' ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה". כלומר, העיקר אינו ההבנה בשכל של הפרטים וכו', כי אם כוונת הלב ואימה ויראה ע"י שמיעת הקריאה, "כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה", כאשר כל ישראל, למן החכמים גדולים ועד ל"אינן מכירין", הם כאיש אחד בלב אחד, כפי שהי' במתן תורה.

לפי זה גם יובן מדוע קריאת התורה במעמד "הקהל" היתה דוקא על-ידי המלך. לכאורה, לימוד תורה הוא דבר השייך לסנהדרין, אבל מאחר שמטרת קריאת התורה ב"הקהל" היא "ליראה את ה'", דבר המאחד את כל בני ישראל, נעשה הדבר דוקא על-ידי המלך ש"אימתו עליך", הוא זה שמעורר את הרגש של "אימה ויראה" המבטל את ה"אני" ואת המציאות הנפרדת של השומעים, והמלך הרי הוא "לב כל קהל ישראל".

* * *

האנשים והנשים והטף: וילך שם, יב. וראה לקוטי לוי"צ שם (ע' רמה).
והטף: ראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי הנ"ל הערה ד"ה והטף. וש"נ.
בקהל אחד: ראה לקו"ש ח"ט ע' 300, ובהנסמן שם בהע' 29. מכתב ימי הסליחות ה'תש"מ (לקו"ש שם ע' 615 ואילך).

פרשיות התורה נקראות לפני כל ישראל: כמ"ש (וילך שם, יא) "תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל", "מתחלת אלה הדברים" (פרש"י עה"פ, מסוטה מא, א).
וכפי שהרמב"ם מסביר: הל' חגיגה פ"ג ה"ו. וראה לעיל ע' 189 הערות 22-23.
כלומר: ראה לעיל ע' 190.

..חכמים גדולים: לשון הרמב"ם שם.
..אינן מכירין: לשון הרמב"ם שם סוף ה"ה (ראה לעיל שם הערה 22).
כאיש אחד בלב אחד: במתן תורה: פרש"י עה"פ יתרו יט, ב. וראה מכילתא שם.
לפי זה גם יובן: בהבא להלן ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 300 ואילך.
קריאת התורה במעמד הקהל: דוקא על-ידי המלך: משנה סוטה מא, א (וראה רש"י שם ד"ה שנאמר). פרש"י עה"פ וילך לא, יא. ובפרטיות — ברמב"ם שם ה"ג. וראה לעיל שם הערה 20, 34. וש"נ. וגם להדיעות דמלך לאו דוקא (ראה בהנסמן לעיל שם הערה 20) צ"ל ע"י גדול דוגמת מלך שבמשנה ולא סנהדרין וכיו"ב.

לימוד תורה: דבר השייך לסנהדרין: ראה רמב"ם ריש הל' ממרים. תדבא"ר פ"א. ועוד.
נעשה הדבר דווקא על ידי המלך: ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ו (לקו"ש ח"ט ע' 445-6).
אימתו עליך: קידושין לב, ב. וראה אור תורה להה"מ קטו, סע"ד (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך — סי' תקג).

המבטל את ה"אני": ראה חגיגה ה, ב: יחוי קמי מלכא. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך בתחילתה (דרמ"צ קח, א) שהמלך ממשיך ביטול בבניי.
והמלך הרי הוא: והביטול שלו למלך מלכי המלכים הוא בתכלית השלימות, כיון שכרע שוב אינו זוקף (ברכות לד, ב. נתבאר באוה"ת פ' זכור ע' איתשפג ואילך).
לב כל קהל ישראל: רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח. ולהעיר

מאגה"ק ר"ס כט. וראה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

ויהי רצון שכל האפשרויות והכוחות הבלתי רגילים שהזמן והימים האלה מביאים אתם ינוצלו במדה המלאה ביותר,

ובמיוחד כיון שמתקיים בכל אחד ואחת: „פנה אלי וחנוני, תנה עוזך לעבדך“.

וכל זה יוסף ודאי בכתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה ככל הדרוש ויותר, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה — חלק בדרך הטבע אבל באופן של גדלות — „כי גדול אתה“ (משום שהרי הקב"ה גדול), וכן ו„עושה“ — את החלק שלמעלה מן הטבע, בדרך נס — „נפלאות אתה“,

הדרוש לעצמו ובשביל בני ביתו, בתוך כלל אחינו בני ישראל — שליט"א.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יעשו את ההכנות המתאימות לשנה החדשה, כולל גם — ההכנות לשנת הקהל,

— שכן למרות שמצות „הקהל“ כפשוטה קשורה בזמן שבית המקדש קיים, הרי ידוע שהענינים שתלויים בבית המקדש, בקרבנות ודומיהם, הרי במובנם הרוחני הם אקטואליים בכל עת —

על-ידי כך שכל אחד ואחת יקהיל אנשים ונשים וטף שהוא יכול להגיע אליהם, שיש להם קשר אליו, לעורר אותם „ליראה את ה'“, עד שהדבר ישפיע עליהם „כל הימים“ באופן „כאילו עתה נצטוה בה מפי הגבורה“,

ודבר זה יחיש עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, שאז יקיימו את מצות הקהל (ברוחניות ובעיקר) כפשוטו ממש,

ויקויים היעוד „קהל גדול ישובו הנה“ אל בית המקדש השלישי, „מקדש אדני כוננו ידיך“, וישמעו את קריאת הפרשיות בתורה מפי המלך המשיח, בגאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור

ולשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה

בגשמיות וברוחניות וברוחניות ובגשמיות גם יחד

/מקום החתימה/

פנה אלי . . לעבדך: תהלים פו, טז.

מידו המלאה . . והרחבה: נוסח ברכת המזון.

כי גדול אתה . . ועושה . . נפלאות אתה: תהלים שם, י.

הרי ידוע: ראה לקו"ת סוכות עה, ג. מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תש"מ (לקו"ש ח"ט ע' 613). וש"נ.

כל הימים: וילך שם, יב.

קהל גדול ישובו הנה: ירמ' לא, ז.

מקדש אדני כוננו ידיך: בשלח טו, יז. וראה פרש"י עה"פ. זח"ג רכא, א. ועוד.

בגשמיות . . ובגשמיות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג.

ליקוטי שיחות - לד' (דברים) / שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק {עמוד 340} {132136}

(תרגום מאידיש)

ב"ה וא"ו תשרי, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,
פ' וזאת הברכה, שנת ה'תשמח
שנת הקהל,
ברוקלין, נ. י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בראשית השנה החדשה, המיוחדת בכך שהיא „שנת הקהל“,
ובהתאם למצוה הכללית בזמן בית המקדש, כאשר הקהילו את כל היהודים,
„העם האנשים והנשים והטף“, בבית המקדש, והמלך ה' קורא באזניהם פרשיות מן
התורה, כדי לזרזם במצוות ולחזק ידיהם יותר ב„ליראה את השם“, ביהדות, תורה
ומצוות,

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה שבת תשובה בעת
עלות המנחה שנת תשכ"ה.

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ו (מכ"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך.
משפטים ע' א'קנז. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני) ואילך.
אגרות קודש שלו ע' קלה ואילך) מקשר זה עם טוב לשמים וטוב לבריות (קידושין מ, א).
פ' וזאת הברכה: להעיר, אשר בקביעות שנה זו היא במשך ג' שבועות, רובו של חודש תשרי. ולהעיר
מתורת אדה"ז: מען בעדארף לעבן מיט דער צייט . . מיט פרשת השבוע כו' (היום יום ב' חשון. ספר
השיחות ה'תש"ב ע' 29 ואילך).

שנת הקהל: כן י"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל בחג הסוכות, ע"ד הלשון „שנת
היובל“ (בהר כה, יג. ובכ"מ), שכל השנה נק' „על שם תקיעת שופר“ (רש"י בהר שם, י) דיוהכ"פ (בהר שם, ט)
— ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה ובלי שינוי — אף ששם השנה („שנת היובל“) אינו ע"ש דינים
אלה אלא ע"ש התקיעה („יובל“), שהיא פעולה חד-פעמית. ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת
ההקהל עצמה, אלא התוצאה בימים שלאח"ז, „ליראה גו' כל הימים גו'“ (וילך לא, יג). — ואולי עפ"ז יומתק
לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן הקהל „מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה“ (וילך שם, ח), וכפרש"י שם
„בשנה ראשונה . . שנה שמינית . . קורא אותה שנת השמיטה כו'“ — להדגיש שזהו"ע השייך להשנה. ולהעיר
ש(כל) שנה זו נקראת בחז"ל (מגילה יז, ב. סנהדרין צז, א. ועוד) „מוצאי שביעית“.

הקהילו את כל היהודים וכו': בפרטיות ראה רמב"ם הל' חגיגה פ"ג.

העם האנשים והנשים והטף: וילך לא, יב.

קורא באזניהם פרשיות מן התורה . . ביהדות וכו': רמב"ם שם ה"א (וראה לעיל בשיחה לחגה"ס (ע')

211 ואילך).

ליראה את השם: וילך שם, יג.

ובהמשך למכתב הקודם שבו הוזכר בקצרה שלמרות שמצות „הקהל“ במובנה הפשוט קשורה בזמן שבית המקדש קיים, הרי היא עם זאת נוגעת בפועל, במובנה הרוחני, בכל מקום ובכל זמן,

נתעכב כאן על נקודת הדבר ופרטים מסויימים בה, כיצד להביא את הדבר לידי מעשה בפועל, הן ביחס ל„העם“ בכלל, יהדות של קהל וציבור ופעולותיהם, והן בחייו של כל יהודי כיחיד.

* * *

בראש ובראשונה יש לנצל את ההתעוררות של ימי חודש תשרי, ובמיוחד: של ראש השנה, שבת תשובה וכו', כדי לכנס ולהקהיל יהודים — אנשים, נשים וטף, עד ל„קטני קטנים“, לכנס אותם ב„מקום“ קדוש, כלומר באוירה קדושה, ולנצל את הדבר לשם המטרה והיסוד של מצות „הקהל“: „למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת“.

במיוחד זו חובתו של כל מי שהוא „מלך“, מנהיג בסביבה, רב בקהילתו, מחנך בכיתתו, אב במשפחתו, „לקרוא באזניהם“, להשמיע את דברי התורה ומצוותי' בחוג שלו, בכל מקום שהוא יכול להגיע אליו, בתוקף וברצינות, ועד שהדבר ייצור רושם עמוק והשפעה ממושכת על השומעים,

שירגישו וישפיעו במשך חודש תשרי, ובמשך כל השנה, ובמשך כל שבע השנים, מ„הקהל“ זה ועד ל„הקהל“ הבא, השפעה שתתבטא בחיי היום-יום, בהתנהגות המבוססת על „ליראה את השם“: לימוד התורה וקיום המצוות, וביחד עם כך — בשמחה ובטוב לבב, כפי שהדבר מודגש בעובדה שמצות „הקהל“ היא ב„זמן שמחתנו“, בחג הסוכות.

* * *

הקהל . . . נוגעת . . . ובכל זמן: להעיר מאברבנאל עה"ת וילך: מכאן נשאר המנהג בימינו שביום השמיני חג העצרת האחרון נקראים יום שמחת תורה שבו ביום אנו משלימים את התורה עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה והוא בעצמו קורא מבלי תורגמן פרשת וזאת הברכה לדמיון מעשה המלך בזמן האלקי ההוא. נוגעת בפועל, במובנה הרוחני: ראה בהשיחה שם ס"ו (לעיל ע' 215), שבמצות הקהל ה"ז יותר משאר מצוות (וראה שם הערה 38, שתוכנה הרוחני אולי אפ"ל שהיא ביתר שאת מבזמן שביהמ"ק קיים), ע"ש. מעשה בפועל: כי המעשה הוא העיקר — אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"כ (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

בראש ובראשונה וכו': ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ז (לקו"ש ח"ט ע' 446). ל„קטני קטנים“: ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך שם, יג. גר"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב „נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל או בנולד שכלו רוב חדשיו“. וראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי ה'תשמ"ז הערה ד"ה והטף. וש"נ. למען ישמעו . . . התורה הזאת: וילך לא, יב. כל מי שהוא „מלך“, מנהיג . . . רב וכו': ראה לעיל שיחה לפ' וילך (ע' 189). ליראה את השם . . . וביחד עם כך — בשמחה: להעיר מספרי עה"פ ואתחנן ו, ה: ואין אהבה במקום יראה כו' אלא כו'.

לימוד התורה וקיום המצוות . . . בשמחה ובטוב לבב: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. ד"ה שמח תשמח ה'תשמ"א (קונטרס י"ג אלול תשמ"ז) ס"ד. וש"נ.

זמן שמחתנו, בחג הסוכות: ראה יל"ש אמור רמז תרנד בתחלתו: אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג.

וראה לקו"ש ח"ד ע' 418 ואילך.

כבר דובר פעמים רבות במשך השנה שחלפה, על הציווי „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, כפי שחז"ל מפרשים: „בתוך כל אחד ואחת מישראל“, אשר מתאים לזה כדאי אשר כל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, יעשה את ביתו, חדרו, כליו וכו', ל„מקדש מעט“, והתורה מבטיחה: „הבא לטהר — מסייעין אותו“, עד להבטחת הקב"ה: „ושכנתי בתוכם“.

כך הדבר בתקפו, ואדרבה ביתר שאת ויתר עז, בענין ומעשה כללי כזה, ביחס ל„הקהל“ המוזכר: מוטלת חובה על כל אחד ואחת לבצע את תוכן מצוות „הקהל בבית המקדש“ בסביבתו ובו עצמו.

במצות „הקהל“ מדגישה התורה כי ההקהלה של „העם“, מורכבת מאנשים, נשים וטף: לכל אחד מן הסוגים האמורים ישנה — נוסף על קוי האופי הכלליים של „העם“ — גם תכונה מיוחדת. אנשים — ניחנים במעלה של עוצמה וכוח הנהגה, להיות מורי דרך בהתנהגות הכללית, הנהגה מחוץ לביתו וכו'; נשים — הן בבחינת „עקרת הבית“, הן מנהלות את הנהגת הבית, התחלת חינוך הטיפ, הבנים והבנות, וכו', ואילו טף — הם המתחנכים, המקבלים, הם מודרכים על ידי הוריהם ומחנכיהם.

דומה לכך גם ב„עולם קטן — זה האדם“: אצל כל אדם ישנן (צריכות להיות) כל התכונות האמורות: התוקף והעוצמה של „אנשים“, הזמן והכוחות שלו המסוגלים וצריכים להנהיג ולהשפיע ולהאיר מסביבו, בהנהגת העולם, וכן — של „נשים“ — בהנהגת הבית, ויחד עם זה הוא צריך להיות גם תלמיד ומחונך, כלשון חז"ל: „איזהו חכם — הלומד מכל אדם“.

דובר . . . במשך השנה שחלפה: מכתב שבין יו"ד וט"ו בשבט ה'תשמ"ז (לקו"ש חכ"ז ע' 412). קונטרס משיחת ש"פ תרומה, ו' אדר ה'תשמ"ז. ועוד.
ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.
כפי שחז"ל מפרשים: ראשית חכמה שער האהבה פ"ז קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים — סט, ב). ועוד.
— נסמן במכתב הנ"ל.
ואחת: ראה שיחת ש"פ תרומה הנ"ל הערה 62.
כולל ילדים קטנים: ולהעיר אשר בנדבכת המשכן השתתפו גם קטנים — אדר"נ פ"א. אוה"ח ר"פ תרומה ור"פ ויקהל. וראה צפ"ע עה"ת ר"פ ויקהל.
מקדש מעט: ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
הבא לטהר — מסייעין אותו: ראה שבת קד, א. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ ד"ה ה' לי בעוזרי פ"ה (פט, ד ואילך) דגם לטהר אחרים במשמע.
אנשים . . . מורי דרך . . . נשים . . . הנהגת הבית . . . טף . . . המתחנכים: באו"א קצת י"ל: אנשים — מוחין (חב"ד), נשים — מדות (חג"ת נה"ם), טף — מעשה בפועל (דיש לקטנים).
נשים . . . עקרת הבית: ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעא. שם ע' תתנת.
נשים . . . חינוך הטיפ, הבנים והבנות: ראה של"ה מד, א — נעתק בקונטרס חנוך לנער ס"ע 34 ואילך.
עולם קטן — זה האדם: תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ ספ"א.
לקו"ת במדבר ה, סע"א ואילך. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ז ע' קכו.
כלשון חז"ל: אבות פ"ד מ"א. וראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ז. וש"נ. או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) קטו, א (בהוצאת קה"ת תשמ"א ואילך — סתצ"ג).

וגם בכך מלמדת מצות „הקהל“ את כל יחיד, ב„עולם קטן“ שלו, שהוא נדרש „להקהיל“ ולאסוף את כל תכונותיו השונות, של „אנשים, נשים וטף“, ולהכניס אותם ב„בית המקדש“ הפנימי שלו, בהתמסרות מוחלטת לדבר המלך, זה הקב"ה, עד שיהיו כולם חדורים כליל ב„ליראה את השם“.

* * *

ויהי רצון שכל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, ינצלו את האפשרויות והכוחות הבלתי רגילים, ששנה זו „שנת הקהל“, מביאה אתה, בכל הענינים האמורים, באופן שיבואו לידי מעשה בפועל.

ועל ידי פעולות ה„הקהל“ והכינוסים יתחזק עוד יותר אצל כל אחד ואחת: „יחד לבבי ליראה שמך“,

וההוספה בפעולות הכלליות האמורות תקרב עוד יותר ותחיש את הזמן שבו יקיימו את מצות „הקהל“, בכל פרטיה, בבית המקדש ממש, וישמעו את קריאת הפרשיות בתורה מפי המלך המשיח, במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור,
ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

/מקום החתימה/

נ. ב. ה' רצוי שנוסף על כינוסי „הקהל“ בימי הסוכות, יזדרזו ויקדימו את הכינוסים גם במשך עשרת ימי התשובה, ובד' ימים שבין יום הכפורים וחג הסוכות, וכל המרבה הרי זה משובח.

„להקהיל“ . . כל תכונותיו: ראה מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ז (לקו"ש ח"ט ע' 447 ואילך) בנוגע ל„אסיפת“ כל מחדו"מ של האדם.

לדבר המלך, זה הקב"ה: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך, „ויראה עצמו כאילו . . מפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל“ (רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו). יחד לבבי ליראה שמך: תהלים פו, יא.

וההוספה . . תקרב עוד יותר . . הזמן: כמחז"ל (סנהדרין צח, א. ירושלמי תענית פ"א ה"א. זח"א קטז, ב ואילך): זכו אחישנה. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ' צד, צו (פז, א"ב).

ד' ימים שבין יום הכפורים וחג הסוכות: להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע („מבוא“ לפוקח עורים ע' 8): די תשובה פון די ד' ימים שבין יום כפור לסוכות . . איז אין די ד' אותיות פון שם הוי' וואס אין אדם. וראה גם סה"מ ה'תשי"א ע' 42.

ימים שבין יום הכפורים וחג הסוכות: ראה ויק"ר פ"ל, ז. והן ימי שמחה שבהן היו מתנכין את המזבח בימי שלמה (שו"ע אדה"ז אר"ח סו"ס תרכד — ממג"א, מהרי"ל). וראה פער"ח וסי' האריז"ל במקומו. לקוטי לוי"צ לזח"א ע' יא.